

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 23 czerwca 2021 r.

sprawy **Z. B.**

w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą złożonego oświadczenia
lustracyjnego

z powodu kasacji wniesionych przez obrońców lustrowanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 7 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa (...)

uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w G.

z dnia 14 września 2018 r., sygn. akt IV K (...)

i umarzającego postępowanie w sprawie

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasacje jako oczywiście bezzasadne;

**2.obciążyć lustrowanego Z.B. kosztami sądowymi
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 14 września 2018 r., sygn. akt IV K (...), Sąd Okręgowy w G. stwierdził, że Z. B. złożył zgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne.

Po rozpoznaniu apelacji prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego IPN - KŚZpNP w G. od wskazanego wyżej orzeczenia, Sąd Apelacyjny w (...) orzeczeniem z dnia 7 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa (...), uchylił zaskarżone orzeczenie i na podstawie art. 17 § pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 19 ustawy z dnia 18

października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów umorzył postępowanie.

Kasacje od orzeczenia Sądu odwoławczego wywiedli obrońcy lustrowanego Z.B. podnosząc tożsame zarzuty oraz przedstawiając identyczną argumentację je wspierającą. Obaj obrońcy zarzucili:

„ 1. rażące naruszenie przepisów postępowania karnego w szczególności art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 3 k.p.k. poprzez wydanie orzeczenia reformatoryjnego opartego z naruszeniem art. 410 na częściowej analizie materiału dowodowego dokonanej z naruszeniem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, poprzez przyjęcie, że osoba lustrowana знаła lub powinna znać dokumenty i rozkazy wydane przed przyjęciem do służby w milicji, sprzeczne z treścią dokumentów na podstawie których osoba lustrowana pełniła nieprzerwanie służbę w organach milicji i policji wykonując te same zadania w tym samym miejscu, art. 414 k.p.k. który stanowi, o obowiązku wydania wyroku uniewinniającego.

2. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego art. 30 k.k. art. 2 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1721) (dalej; ustawy lustracyjnej) prowadzi do wniosku, że osoba, która pełniła w latach 1984 - 1990 służbę w Wydziałach Łączności Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych, jest osobą, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy lustracyjnej, pomimo tego, że treść niekwestionowanych dokumentów osobistych osoby lustrowanej o powołaniu do służby w organach milicji i następnie policji nie pozwalała na wyciągnięcie takiego wniosku i przyjęciu, że osoba lustrowana pozostawała przez okres służby w błędzie co do formacji w której pełniła służbę i zadań które wykonywała”.

Podnosząc powyższe, obrońcy wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...)

W odpowiedzi na kasacje obrońców lustrowanego prokurator Oddziałowego Biura Lustracyjnego IPN - KŚZpNP w G. wniósł o ich oddalenie, jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje obrońców lustrowanego okazały się oczywiście bezzasadne, co skutkowało ich oddaleniem na posiedzeniu wyznaczonym w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oczywista bezzasadność kasacji zachodzi w sytuacji, gdy już w wyniku pobieżnej analizy zarzutów w niej zawartych nasuwa się spostrzeżenie, iż nie są one trafne, a przedstawione w niej wnioski nie odpowiadają zaistniałym w sprawie realiom procesowym. I taka właśnie sytuacja zaistniała w przedmiotowej sprawie.

Podstawą rozstrzygnięcia reformatoryjnego Sądu Apelacyjnego w (...), będącego konsekwencją aprobaty zarzutu apelacji prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego IPN - KŚZpNP w G. w zakresie nieprawidłowej wykładni art. 2 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, stanowiło odmienne od Sądu I instancji ustalenie, że lustrowany Z.B. pełniąc służbę w Wydziale Łączności WUSW w G. pełnił służbę w „organach bezpieczeństwa państwa” w rozumieniu wskazanych wyżej przepisów ustawy lustracyjnej. Sąd ten uznał, że dla ustalenia czy osoba lustrowana pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej konieczne było jedynie stwierdzenie, czy Wydział Łączności WUSW w G. mieści się w zakresie dyspozycji art. 2 ust. 1 pkt 3 i ust. 5 ustawy lustracyjnej, na co, po przeprowadzonej w sprawie wnikliwej ocenie zgromadzonych dowodów (dostarczonych zarówno przez prokuratora, Oddziałowe Archiwum IPN w G., jak i lustrowanego oraz przedstawiciela społecznego) udzielił odpowiedzi pozytywnej.

Udzielenie tej odpowiedzi poprzedził rzeczową i gruntowną analizą i wykładnią zarówno przepisów ustawy lustracyjnej, ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o UOP i Policji oraz aktów wykonawczych do tych aktów prawnych. Odnosił się wreszcie do treści uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 r, w sprawie III UZP 8/15, zgodnie z którą „osoba, która pełniła w

latach 1984-1990 służbę w Zarządzie Łączności Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Wydziałach Łączności Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych, jest osobą, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 15b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 667 ze zm.) w związku z art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1388 ze zm.)". Uznał, że jakkolwiek ww. uchwała została wydana przez Izbę Pracy Sądu Najwyższego i dotyczy kwestii emerytalnych, to jednak stanowi interpretację art. 2 ustawy lustracyjnej i winna znaleźć odpowiednie zastosowanie w postępowaniu lustracyjnym.

Niezależnie od powyższego, Sąd Apelacyjny uznał, że przesądzenie kwestii związanej z pełnieniem służby w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej nie oznacza automatycznie, że lustrowany Z.B. jest kłamcą lustracyjnym. Dokonując oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, w tym pochodzących z teczki personalnej lustrowanego, uznał, że brak jest dowodów wskazujących na świadomość, wiedzę lustrowanego o podległości służbowej szefowi ds. Służby Bezpieczeństwa. Jednocześnie Sąd ad quem wskazał, że w momencie składania oświadczenia lustracyjnego Z. B. posiadał wiedzę o istniejących w orzecznictwie i opracowaniach historycznych wątpliwościach co do przynależności Zarządu Łączności i jego terenowych jednostek - Wydziałów Łączności do organów bezpieczeństwa państwa. Sąd odwoławczy wskazał, że lustrowany nie był zobowiązany do zmiany swojego przekonania po zapoznaniu się z treścią uchwały w sprawie III UZP 8/15, gdyż orzeczenie to nie ma mocy powszechnie wiążącej. W uchwale tej przedstawiono pewien pogląd interpretacyjny, z którym lustrowany - podobnie jak i Sąd I instancji orzekający w niniejszej sprawie - miał prawo się nie zgodzić. Reasumując, Sąd Apelacyjny w (...) uznał, że lustrowany Z.B. złożył obiektywnie nieprawdziwe, aczkolwiek subiektywnie

odpowiadające prawdzie oświadczenie lustracyjne. Działał on w warunkach swoistego błędu co do prawa, a ściślej - co do zakresu obowiązków nałożonych na niego regulacjami ustawy lustracyjnej. Z.B. składając oświadczenie lustracyjne był najgłębiej przekonany, że oświadcza prawdę. Sąd Apelacyjny uznał zatem, że działał on w błędnym przeświadczeniu o tym, że definicja organów bezpieczeństwa państwa zawarta w ustawie lustracyjnej nie obejmuje wydziału, w którym służył, a zatem jego błąd był usprawiedliwiony.

W konsekwencji powyższych ustaleń, odwołując się do treści orzeczeń Sądu Najwyższego o sygn. akt I KZP 20/06 oraz II KK 144/06, traktujących o zastosowaniu art. 30 k.k. per analogiam w postępowaniu lustracyjnym oraz o braku możliwości odpowiedniego zastosowania w tym postępowaniu art. 414 § 1 in fine k.p.k., Sąd II instancji uchylił zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego i umorzył postępowanie lustracyjne wobec Z. B.

W kontekście przytoczonych powyżej ustaleń nie inaczej niż jako oczywiście bezzasadne musiały zostać ocenione zarzuty podniesione przez skarżących w kasacjach. Wbrew twierdzeniom skarżących, Sąd odwoławczy wydając orzeczenie reformatoryjne, uznając, że służba w terenowych wydziałach łączności WUSW jest służbą w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej, nie dopuścił się obrazy wskazanych w petitum kasacji przepisów- prawa materialnego - art. 2 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 2 ust. 3 cytowanej ustawy lustracyjnej ani przepisów prawa procesowego- art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. Swoje odmienne ustalenia w zakresie wykładni dyspozycji art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy lustracyjnej Sąd Apelacyjny w (...) poprzedził wszechstronną, rzetelną i w pełni przekonującą analizą zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Odwołując się do treści orzeczeń Sądu Najwyższego - sygn. akt I KZP 20/06 oraz II KK 144/06 - wskazał na możliwość stosowania w postępowaniu lustracyjnym instytucji błędu co do bezprawności z art. 30 k.k., wskazując jednocześnie, że z uwagi na wyjątkowy charakter postępowania lustracyjnego brak jest możliwości „odpowiedniego” zastosowania w tym postępowaniu przepisu z art. 414 § 1 in fine k.p.k., a konsekwencją powyższych ustaleń jest konieczność umorzenia postępowania. Powyższe rozważania zyskały pełną akceptację rozstrzygającego przedmiotową sprawę Sądu Najwyższego, co czyni zarzuty kasacji, także co do

sygnalizowanych w kasacji uchybień w zakresie art. 30 k.k. i art. 414 § 1 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k. oczywiście bezpodstawnymi.

W aspekcie powyższych rozważań i ustaleń Sądu odwoławczego kontestowanych w kasacji wskazać aktualnie należy, że zagadnienie będące istotą problemu, który rozstrzygnąć musiał sądy obu instancji było w ostatnim czasie przedmiotem uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2021 r., I KZP 12/20, podjętej w postępowaniu zainicjowanym wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich, złożonym na podstawie art. 83 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825 ze zm.). W uchwale tej, Sąd Najwyższy, podzielając stanowisko wyrażone wcześniej w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 r., III UZP 8/15, wskazał, że „osoba, która pełniła w latach 1984-1990 służbę w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych i która na podstawie art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179) z chwilą rozwiązania Milicji Obywatelskiej stała się policjantem, jest osobą, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2020 r., poz. 306), zaś „ewentualny błąd osoby lustrowanej, co do charakteru służby pełnionej w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych, może zostać uznany za usprawiedliwiony i wykluczyć odpowiedzialność za złożenie nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego”.

Powyższe wskazuje zatem na oczywistą bezpodstawność zarzutów podniesionych w kasacjach, co skutkowało ich oddaleniem w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Jednocześnie Sąd Najwyższy uznał, że sytuacja materialna lustrowanego nie uzasadnia zwolnienia go od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, dlatego też obciążono Z.B. tymi kosztami. Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w postanowieniu.